

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA ZAŠČITO IN REŠEVANJE

Izpostava Nova Gorica

Sedejeva 9, 5000 Nova Gorica

T: 05 330 72 00

F: 05 330 72 24

E: gp.ng@urszr.si

www.sos112.si/nova gorica

Številka: 8420-14/2015-1 - DGZR

Datum: 20.11.2015

REGIJSKA OCENA OGROŽENOSTI ZARADI POŽAROV V NARAVNEM OKOLJU

Verzija 2.0

	ORGAN	PODPIS ODGOVORNE OSEBE
IZDELALA/SKRBNICA	Izpostava URSZR Nova Gorica	Zdenka Ferjančič
SPREJEL	Izpostava URSZR Nova Gorica	Samuel Kosmač

Kazalo

1. Uvod	3
2.Viri nevarnosti	4
2.1.Obravnavano območje glede požarne ogroženosti.....	4
3.Možni vzroki nastanka požarov v naravnem okolju in na prostem	10
4. Pogostost pojavljanja požarov v naravnem okolju in na prostem ter verjetnost pojavljanja velikih požarov v naravnem okolju	11
5.Vrsta, oblika in stopnja potencialne ogroženosti	12
6.Razvrščanje občin in regije (izpostave URSZR Nova Gorica) v razrede ogroženosti	14
7.Verjetne posledice nesreče	19
8.Verjetnost nastanka verižne nesreče	19
9. Sklepne ugotovitve	20
Priloge	21

1. Uvod

Regijsko oceno ogroženosti zaradi požarov v naravnem okolju verzijo 2.0. je izdelala Izpostava URSZR Nova Gorica na osnovi Navodila o pripravi ocen ogroženosti (Uradni list RS, št. 39/95), Zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 51/06-UPB1 in 97/10), Uredbe o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja (Uradni list RS, št. 24/12), Zakona o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, Odl. US: U-I-53/95, Skl. US: U-I-51/95, -ZON (-popr.), Odl. US: U-I-40/06-10, ORZG40, Zakona o varstvu pred požarom (Uradni list RS, št. 3/07-UPB1, 9/11 in 83/12), Uredbe o varstvu pred požarom v naravnem okolju (Uradni list RS, št. 20/14) in Državne ocene ogroženosti zaradi požarov v naravnem okolju št.842-6/2013-9-DGZR z dne 18.02.2015 , verzija 2.0.

Regijska ocena ogroženosti zaradi požarov v naravnem okolju je izdelana tudi zaradi možnih izbruhov požarov oziroma velikih in zelo velikih požarov v naravnem okolju predvsem v območju submediteranskega dela regije.

Regijska ocena ogroženosti zaradi požarov v naravnem okolju je usklajena z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Zavod za gozdno gospodarstvo, območna enota Sežana in Tolmin) in občinami Severnoprimske regije.

Regijska ocena ogroženosti zaradi požarov v naravnem okolju je podlaga za izdelavo regijskega načrta zaščite in reševanja ob velikem požaru v naravnem okolju.

S sprejetjem te ocene ogroženosti preneha veljati Regijska ocena ogroženosti zaradi velikih požarov v naravnem okolju iz leta 2006 št. 842-49/2006-7 z dne 22.09. 2006.

2. Viri nevarnosti

2.1. Obravnavano območje glede požarne ogroženosti

Regijska ocena ogroženosti ob velikem požaru v naravnem okolju je narejena za območja krajevnih enot in sicer:

- **ZGS Območna enota Sežana, KE Sežana, revir Goriško**

1. **Pokriva območje občin Miren Kostanjevica in le delno občini Nova Gorica in Renče Vogrsko**, ki sodi v Kraško gozdnogospodarsko območje. Severna meja območja poteka po rekah Vipavi in Branici, ostale meje so identične občinskim. Geografsko se obravnavano območje razprostira na zahodnem delu kraške planote – pretežno občina Miren – Kostanjevica in na osovitem severnem pobočju Krasa – pretežno občini Nova Gorica in Renče-Vogrsko. Načrt je narejen na podlagi podatkov za površino 6257 hektarjev, ki jih v obravnavanem prostoru porašča gozd. Ti podatki so bili osnova za načrtovanje ukrepov tudi izven gozda, saj je glede protipožarnega varstva celotno naravno okolje povezano (npr. opazovalna služba, intervencijske prometnice...). Glede na požarno ogroženost KE Goriško je ocena požarne ogroženosti zelo velika.

- **ZGS Območna enota Tolmin KE Gorica**

1. **Območje Mestne občine Nova Gorica (del)**, s katerim gospodari KE Gorica, obsega večino gozdov v GGE Gorica in GGE Trnovo, del gozdov iz GGE Banjšice (štiri katastrske občine) in manjši delež gozdov v GGE Brda (samo k.o. Šentmaver). Geografsko zajema spodnjo Vipavsko dolino do Vipave in Branice, del Trnovske planote s strmim pobočjem Govcev, Čepovansko dolino, Lokovce, Banjško planoto, Grgarsko kotlino ter gozdove nad Sočo do vodnega zajetja Mrzlek. Na zahodu jo omejuje državna meja. Vsega skupaj je v Mestni občini Nova Gorica 30 katastrskih občin s skupno površino 24.4881,04 ha.

Najmanj gozdnate so ravninske katastrske občine, kjer so gozdovi izrinjeni na za kmetijsko rabo manj primerne lege. Tu prevladujejo robinijeve panjevci, nekaj pa je še tudi ohranjenih avtohtonih hrastovih in kostanjevih sestojev. Bolj ko se pomikamo proti severu, večja je gozdnatost, večji pa je tudi delež avtohtonih drevesnih vrst. Tako je največja gozdnatost na razgibanem območju trnovskega gozda, kjer za razliko od dolinskih pretežno zasebnih gozdovi, prevladujejo državni gozdovi.

Klimatsko je ta prostor na stičišču submediteranskega, dinarskega in predalpskega vpliva, zato je različna tudi dolžina vegetacijske dobe. Ta je na Trnovski planoti približno mesec dni krajša kot v dolini. Je pa zato tu bistveno več padavin (cca 2.500), ki so dokaj ugodno razporejene čez celo leto. Tudi ujme na tem območju niso redke. Pomemben klimatski pojav je burja, ki lahko v primeru požara zelo hitro razširi ogenj.

Z vidika požarne ogroženosti je pomemben dejavnik matična podlaga, saj je tesno povezana z rastlinskimi združbami, ki jo poraščajo. Od matične podlage je nenazadnje odvisna tudi prehodnost terena. Za območje Mestne občine

Nova Gorica je značilno menjavanje fliša in apnenca, ki v Čepovanskem dolu prehaja v dolomit, nekaj je še pobočnih gruščev in konglomeratov ter rečnih nanosov. V kameninski podlagi na območju trnovskega gozda pa prevladujejo karbonatne kamenine (apnenec, dolomitiziran apnenec, dolomit). Požarno najbolj ogroženi so sestoji termofilnih listavcev na apnencu, na južnih ekspozicijah (posebno jugozahodni rob Trnovske planote, pobočja Skalnice in Škabrijela). Požarna ogroženost je velika tudi na severovzhodnem obrobju enote (Govci).

Reliefno lahko področje delimo v več območij: planotast svet Trnovske in Banjške planote z Lokovci, ravninski svet Spodnje Vipavske doline, Grgarsko kotlino ter dve izraziti dolini: soško in čepovansko.

2. **Območje občine Brda** obsega spodnji del gozdov v GGE Brda, ki se razteza med Sočo in italijansko mejo, od Doblarja do Solkana. Izvzeta je le katastrska občina Šentmaver, ki se nahaja v Mestni občini Nova Gorica. Vsega skupaj je v občini Brda 15 katastrskih občin s skupno površino 7129 ha, od tega je gozda približno 40%. Najmanj gozdnate so vinorodne katastrske občine, kjer so gozdovi izrinjeni na za vinograde manj primerne lege. Tu prevladujejo robinijevi panjevcji, nekaj pa je še tudi ohranjenih avtohtonih hrastovih in kostanjevih sestojev. Bolj ko se pomikamo proti severu, večja je gozdnatost, več pa je tudi avtohtonih drevesnih vrst. Manjše površine poraščajo združbe plemenitih listavcev in bukovja. Tu je tudi veliko kmetijskih površin, predvsem travnikov in pašnikov, ki se zaraščajo. Reliefno lahko Goriška Brda uvrščamo v gričevje na robu Furlanske nižine. Matična podlaga je večinoma fliš, mestoma pa se na površje prebije apnenec.

Klima je izrazito submediteranska, z dolgo vegetacijsko dobo, milimi zimami in letno količino padavin okrog 1500 mm. V Brdih je nekaj stalnih potokov, še več pa je hudournikov. Do pomanjkanja vode prihaja ob daljših sušnih obdobjih.

3. **Območje občine Šempeter- Vrtojba** obsega gozdove v GGE Gorica, ki ležijo v spodnjem delu Vipavske doline, tik ob meji z Italijo.

V občini Šempeter- Vrtojba sta samo dve katastrski občini (Šempeter, Vrtojba) s skupno površino 1570 ha, od tega je gozda približno 27%. Gozdnatost se je v zadnjih letih precej zmanjšala, predvsem v katastrski občini Vrtojba na račun gradnje avtoceste. Prevladujejo listnati gozdovi, predvsem robinijevi panjevcji, nekaj pa je še tudi ohranjenih avtohtonih hrastovih in kostanjevih sestojev. Gozdovi se prepletajo s kmetijskimi površinami, ki dajejo pečat krajini. Relief bi lahko opredelili kot ravninski do gričevnat. Gričevje je razgibano in prepredeno s številnimi potoki. Značilnosti gričevja so razmeroma majhne višinske razlike. Matična podlaga je fliš, na katerem so se razvili različni tipi rjavih tal.

Klima je modificirana submediteranska, povprečna letna temperatura znaša 12,5°C, letna količina padavin pa cca 1500 mm in so ugodno razporejene preko celega leta. Vegetacijska doba traja 200-220 dni.

S stališča požarne ogroženosti je pomemben klimatski pojav burja, ki lahko s svojo močjo hitro razširi požar.

4. **Območje občine Kanal ob Soči**, s katerim gospodari KE Gorica, obsega gozdove v GGE Brda – Kolovrat (8 katastrskih občin) in gozdove v GGE Banjšice (8 katastrskih občin). Geografsko zajema Kanalski Kolovrat med rekama Sočo in Idrijo do Prelesja, na drugi strani Soče pa obrobja Banjško planoto in Grgarsko kotlino in seže vse do vodnega zajetja pri Mrzleku. Na zahodu jo omejuje državna meja. Vsega skupaj je v Občini Kanal 16 katastrskih občin s skupno površino 14.942 ha, od tega je gozda dobrih 69%. Gozdnatost je večja na desnem bregu Soče. Prevladujejo pionirski in spremenjeni sestoji, nekaj pa je še tudi ohranjenih avtohtonih bukovih gozdov. Najlepši primer za to je Kalski gozd.

Klimatsko je ta prostor na stičišču submediteranskega, dinarskega in predalpskega vpliva, spada pa v submediteranski fitoklimatski teritorij. Klima je kljub krajšim sušnim obdobjem ugodna za rast vegetacije. Padavine so dokaj ugodno razporejene čez celo leto. Pomemben klimatski pojav je burja, ki lahko v primeru požara zelo hitro razširi ogenj.

Z vidika požarne ogroženosti je pomemben dejavnik matična podlaga, saj je tesno povezana z rastlinskimi združbami, ki jo poraščajo. Od matične podlage je nenazadnje odvisna tudi prehodnost terena. Za območje Občine Kanal je značilno menjavanje fliša in apnenca. Požarno najbolj ogroženi so sestoji termofilnih listavcev na apnencu, na južnih ekspozicijah.

Reliefno gre za dokaj razgiban hribovski svet, prerezan s številnimi grapami, po katerih tečejo potoki. Ravninskega sveta je malo (Ročinjsko polje, ob Soči).

•OE TOLMIN KE Ajdovščina

Občine Ajdovščina, Vipava in Nova Gorica (del)

KE Ajdovščina pokriva skupaj 24.386 ha gozdov v štirih gozdnogospodarskih enotah: Ajdovščina, Otlica, Podkraj-Nanos in Predmeja. Prostorsko pokriva enoto sedem revirjev. Večina gozdov v krajevni enoti je v zasebni lasti (15.982 ha ali 2/3 vseh gozdov), ostalo so državni gozdovi ter gozdovi drugih pravnih oseb (8404 ha ali 1/3 vseh gozdov) od katerih je večji strnjen kompleks v enotah Predmeja in Podkraj-Nanos ter gozdovi bivših agrarnih skupnosti (Gojače). V občini Ajdovščina je skupna površina gozdov, ki jih pokriva KE Ajdovščina 16.012 ha, v občini Vipava 6.983 ha, ter v Mestni občini Nova Gorica 1.391ha.

Gozdovi so rastiščno izredno raznoliki in pestri, saj so vertikalno raztezajo v višinskih pasovih od 100 m.n.v. do 1.500 m.n.v. Tako najdemo na območju Zgornje Vipavske doline ob potokih in grapah vlažne hrastove gozdove, ki postopno po pobočjih prehajajo v bolj sušne hrastove gozdove na flišu. Na pobočjih Trnovskega gozda, Gore in Nanosa, kjer talna podlaga prehaja v apnenec, gozdovi postopno preidejo v gozdove gabra in malega jesena, ki

predstavljajo najbolj ekstremne sušne pogoje na našem območju. Najobsežnejše komplekse gozdov predstavljajo državni gozdovi Predmeje in Podkraja, kjer prevladujejo bukovi gozdovi s primesjo jelke in smreke na visokem krasu v občini Ajdovščina ter del Mestne občine Nova Gorica. V vipavski občini pa je najobsežnejši kompleks gozdov na nanoški planoti, kjer ravno tako prevladujejo bukovi gozdovi s primesjo jelke in smreke, vendar večinoma v zasebni lasti.

Požarno so najbolj ogrožena območja tistih katastrskih občin, ki segajo iz doline v južne obronke Trnovskega gozda in Nanosa. Na teh območjih je zaradi spleta naravnih okoliščin in človekovega vpliva nevarnost za izbruh požarov v naravi največja. Nekoliko manj so ogrožena območja, ki zajemajo katastrske občine na območju Zgornje vipavskega flišnatega gričevja, najmanj pa tista območja katastrskih občin ali pa delov katastrskih občin, ki zajemajo bolj humidne predele planot Nanosa, Hrušice in Trnovskega gozda. Glede na površino stopnje požarne ogroženosti sta obe občini, Ajdovščina in Vipava, ki ju pokriva ZGS KE Ajdovščina, uvrščeni v povprečju med prvo in drugo stopnjo požarne ogroženosti. Občina Vipava ima nekoliko večjo povprečno stopnjo požarne ogroženosti kot občina Ajdovščina.

Poudariti pa je potrebno, da v prvo in drugo stopnjo požarne ogroženosti, ki sta za razvoj požara v naravi »najprimernejši«, spada v občini Ajdovščina 5364 ha (33%) gozdov, ki spadajo v območje KE Ajdovščina, v občini Vipava pa 3638 ha (kar 52%) vseh gozdov v občini. Pri zgoraj navedenih podatkih je potrebno še upoštevati, da so to le gozdne površine brez opuščenih pašnikov in travnikov, kjer zaradi velike akumulacije suhe snovi (stare trave) prav tako preti velika nevarnost za izbruh požarov v naravi.

Požarna ogroženost naravnega okolja je odvisna od podnebnih in vremenskih značilnosti posameznega območja, vrste tal, vrste in strukture gozda ter ostalega rastja, količine in vlažnosti goriv ter od bližine potencialnih povzročiteljev požarov.

Naravno okolje po Uredbi o varstvu pred požarom v naravnem okolju je:

-gozd, kot ga določajo predpisi o gozdovih (zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem v obliki sestoja, ki lahko doseže višino najmanj 5 metrov in ima površino najmanj 0,25 hektara, zemljišče v zaraščanju na površini najmanj 0,25 hektara, ki se zadnjih 20 let ni uporabljalo v kmetijske namene in na katerem lahko gozdno drevje doseže višino najmanj 5 metrov ter je pokrovnost gozdnega drevja dosegla 75 odstotkov, obrečni in protivetrni pasovi, širši od ene drevesne višine odraslega drevja, na površini najmanj 0,25 hektara, gozdna infrastruktura, ki ni odmerjena v samostojno parcelo);

-drugo gozdno zemljišče, kot ga določajo predpisi o gozdovih (zemljišča, porasla z gozdnim drevjem ali drugim gozdnim rastjem, na površini najmanj 0,25 hektara, ki niso gozd in se zadnjih 20 let niso uporabljala v kmetijske namene. Med druga gozdna zemljišča se uvrščajo tudi obore v gozdovih za rejo divjadi in zemljišča pod daljnovodi v gozdu na površini najmanj 0,25 hektara);

-območje na prostem, razen vodnih površin, v oddaljenosti do 100 metrov od gozda ali drugega gozdnega zemljišča;

-v obdobju, ko je razglašena velika ali zelo velika požarna ogroženost naravnega okolja v občinah, Ajdovščina, Bovec, Brda, Kanal, Kobarid, Nova Gorica, Miren – Kostanjevica, Renče – Vogrsko, Šempeter – Vrtojba, Tolmin in Vipava območje na prostem, razen vodnih površin, v oddaljenosti do 250 metrov od gozda ali drugega gozdnega zemljišča;

-skupina gozdnega drevja na površini do 0,25 hektara, drevored, park in plantaža gozdnega drevja, kot jih določajo predpisi o gozdovih.

Obseg požarov v naravnem okolju je odvisen predvsem od vremenskih dejavnikov. V dolgoletnem povprečju sta značilni dve obdobji z nadpovprečnim številom gozdnih požarov in nasploh požarov v naravnem okolju. Prvo je običajno v poznozimskem in zgodnjеспomladanskem času od začetka februarja do začetka aprila, drugo pa poleti, predvsem julija in avgusta.

Pogostost požarov v naravnem okolju in v tem okviru tudi gozdnih požarov v Severnoprimorski regiji se razlikuje po posameznih gozdnogospodarskih območjih. Na prvem mestu je sežansko gozdnogospodarsko območje, ki pokriva občine Miren Kostanjevica, ki zaseda zahodni del kraške planote, in nekoliko manj del občine Nova Gorica in Renče -Vogrsko, ki ležita pretežno na osojnim pobočju Krasa., Na njenem območju nastane več kot 50% vseh gozdnih požarov. Razmerja so še bolj izrazito drugačna, če se upošteva odstotke na površine pogorelega gozda. Tu je sežansko gozdnogospodarsko območje daleč pred vsemi s kar 90% površine vseh pogorelih gozdov.

Stopnje požarne ogroženosti naravnega okolja so po Uredbi o varstvu pred požarom v naravnem okolju naslednje:

- zelo velika požarna ogroženost,*
- velika požarna ogroženost,*
- srednja požarna ogroženost,*
- majhna požarna ogroženost,*
- zelo majhna požarna ogroženost.*

URSZR v sodelovanju z Agencijo RS za okolje (ARSO), Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) ter Zavodom za gozdove Slovenije (ZGS) samostojno ali na predlog občin ugotavlja in razglša veliko ali zelo veliko požarno ogroženost naravnega okolja na posameznem območju. Pri ugotavljanju stopnje požarne ogroženosti naravnega okolja se upoštevajo podnebne značilnosti, vremenske razmere, razpoložljivi modelski rezultati požarne ogroženosti, med drugim tudi Napovedovalni GIS model požarne ogroženosti naravnega okolja, ki ga uporablja URSZR in je dostopen tudi na spletni strani smok.sos112.si ter podatki ARSO, podatki o požarih v naravnem okolju v določenih časovnih obdobjih ter razpoložljivi podatki in ugotovitve ZGS in občin. Veliko ali zelo veliko požarno ogroženost naravnega okolja lahko na svojem območju razglšajo tudi občine, vendar ne morejo razglasiti nižje stopnje požarne ogroženosti naravnega okolja od stopnje, ki jo je zanj razglasila URSZR.

V naravnem okolju je po uredbi (razen ob infrastrukturnih objektih ob določenih pogojih) prepovedano požigati, odmetavati goreče ali druge predmete ali snovi, ki lahko povzročijo požar, pri kurjenju ali pri kurjenju kresov uporabljati vnetljive, eksplozivne in oksidativne snovi in odstranjevati odpadke z uporabo ognja. V gozdu ni dovoljeno izvajati ognjemetov.

V času razglšene velike ali zelo velike požarne ogroženosti naravnega okolja, ki ga lahko razglasi URSZR ali občina, je v naravnem okolju poleg navedenega predpovedano še kuriti, kuriti kresove, izvajati ognjemet, požigati na območju ob infrastrukturnih objektih, izven pozidanih površin uporabljati predmete, naprave ali izvajati aktivnosti, ki lahko povzročijo požar ter izvajati aktivnosti, ki lahko povzročijo požar, zaradi zatiranja prenamnoženih populacij insektov in boleznih gozdnega drevja, ki lahko ogrozijo gozd.

Uredba ob določenih pogojih v času velike požarne ogroženosti naravnega okolja določa tudi nekatere izjeme. Ko je razglašena zelo velika požarna ogroženost naravnega okolja, izjem ni.

3. Možni vzroki nastanka požarov v naravnem okolju in na prostem

Požare v naravi lahko povzročijo:

- *naravni pojavi (strela, statični samovžig in samovžig),*
- *človek in tehnične naprave (z iskrenjem - vlaki, segrevanjem ali ognjem direktno ali indirektno, odprta kurišča, ki jih razpiha veter, namerni požigi, cigaretnimi ogorki...).*

Preglednica 1. Vzroki za požare v naravi po katastrskih občinah v gozdnogospodarski enoti Goriško **št. Požarov**

Katastrska občina	Vzroki						Skupaj
	Namerno	Kmetijstvo	Železnica	Obiskovalci	Strela	Neznano	
2322 Renče		1		2	1	3	7
2328 Opatje Selo				1	1	4	6
2330 Sela na Krasu					1	1	2
2331 Vojščica						3	3
2332 Kostanjevica na K.	1			1	2	1	5
2333 Temnica					1	2	3
2334 Lipa	2			1	3	1	7
2335 Dornberk			1			1	2
2336 Branik			11		1		12
SKUPAJ	3	1	12	5	10	16	47

*Med vzroki za požare v naravi prevladujejo neznani vzroki, kar je dokaj normalno, saj se povzročiteljev navadno sploh ne ugotavlja. Nenavadno velik je delež požarov z znanim povzročiteljem in med temi povzročeni s strelo. Strele se pojavljajo na dvignjenem, severnem delu kraške planote in na južnem robu. Železnica je tako kot drugod povzročitelj na spustih železniške proge, zaradi isker, ki nastajajo pri zaviranju. V **KE Sežana, revir Goriško** je ogrožen predel ob progi med Štanjelom in Branikom.*

Podatki o požarih v naravi nam pokažejo dejansko požarno ogroženost naravnega okolja in hkrati uspešnost služb, ki so zadolžene za gašenje požarov. Število požarov je najboljši pokazatelj dejanske požarne ogroženosti, ki je kombinacija naravne ogroženosti in povzročiteljev. Na število požarov lahko le delno vplivamo s protipožarno vzgojo prebivalstva in drugih uporabnikov prostora.

Izpostava URSZR Nova Gorica vodi statistiko požarov v naravnem okolju in na prostem.

4. Pogostost pojavljanja požarov v naravnem okolju in na prostem ter verjetnost pojavljanja velikih požarov v naravnem okolju

Požari v naravnem okolju in tudi nasploh na prostem so v Severnoprimerški regiji razmeroma številčni. Pri tem zlasti prednjači jugozahodni, submediteranski del regije. Letno število teh požarov se lahko glede na vremenske razmere preko leta precej spreminja, kot je razvidno iz preglednice št. 2. Običajno je v Severnoprimerški letno med 200 in 450 požarov v naravnem okolju in na prostem. Največ požarov je bilo leta 2012 – kar 462, največ površin pa je ogenj uničil leta 2008 – 512 hektarov. Obseg povprečnega požara v submediteranskem delu regije, kamor sodijo občine Vipava, Ajdovščina, Nova Gorica, Kanal, Brda, Miren – Kostanjevica, Renče – Vogrsko in Šempeter – Vrtojba, je bistveno večji (od dva do šestkrat) kot povprečen požar, ki je nastal v gornatem, severnem delu regije. Ta razlika je večja v požarno izrazitejših letih. Skoraj vsako leto je treba nekatere obsežnejše ali težko dostopne požare gasiti tudi iz zraka,

Eden največjih takšnih požarov v Severnoprimerški regiji doslej, je nastal marca 1992 na širšem območju Kobariškega stola nad Breginjem v občini Kobarid. Takrat je zgorelo več kot 1800 hektarov površin, večinoma visokogorskih pašnikov. Vsi ostali največji požari v Severnoprimerški regiji, pa so nastali v submediteranskem delu regije, predvsem na Krasu.

Preglednica 2. Število požarov v naravnem okolju in na prostem v Severnoprimerški regiji v obdobju 2005 do 2014

Leto	Število požarov	Površina v ha
2005	239	226
2006	399	128
2007	213	52
2008	162	512
2009	207	61
2010	101	39
2011	248	128
2012	462	189
2013	230	23
2014	89	17

Vir: Požari v Severnoprimerški regiji RS , Naravne in druge nesreče v RS (2005- 2014), SPIN, URSZR

5.Vrsta, oblika in stopnja potencialne ogroženosti

V okviru naravnega okolja so požarno najbolj ogroženi gozdovi. V Severnoprimerški regiji se gozdovi razvrščajo v štiri stopnje potencialne požarne ogroženosti (Vir: Gozdni požari, Jošt Jakša, Zbornik Nesreče in varstvo pred njimi, URSZR, Ljubljana, 2002).

Pri izdelavi ocene potencialne ogroženosti gozdov, ki jo je izdelal ZGS-Območna enota Tolmin in OE. Sežana, so bili upoštevani dejavniki znotraj gozda (drevesna sestava, razvojna faza itd) in dejavniki zunaj gozda (temperatura, nadmorska višina itd). Stopnje požarne ogroženosti, pri čemer je prva stopnja najvišja, četrta pa najnižja, so:

1. **Zelo velika požarna ogroženost.** V to stopnjo se razvrščajo gozdovi oziroma območja gozdov, kjer stalna nevarnost gozdnih požarov pomeni resno grožnjo njihovemu ekološkemu ravnovesju, varnosti ljudi in premoženja v gozdu in gozdnemu prostoru ali predstavlja stalno nevarnost za pospeševanje nepovratnih degradacijskih procesov v gozdu in gozdnem prostoru.

2. **Velika požarna ogroženost.** V to stopnjo se razvrščajo gozdovi oziroma območja gozdov, kjer občasna nevarnost gozdnih požarov pomeni resno grožnjo njihovemu ekološkemu ravnovesju, varnosti ljudi in premoženja v gozdu in gozdnem prostoru ali predstavlja nevarnost za pospeševanje nepovratnih degradacijskih procesov v gozdu in gozdnem prostoru.

3. **Srednja požarna ogroženost.** V to stopnjo se razvrščajo gozdovi oziroma območja gozdov, kjer nevarnost gozdnih požarov ni stalna ali občasna, predstavlja pa resno grožnjo gozdnim ekosistemom.

4. **Majhna požarna ogroženost.** V to stopnjo ogroženosti se razvrščajo gozdovi oziroma območja gozdov, ki niso razvrščena v nobeno drugo stopnjo.

Potencialna požarna ogroženost gozdov je prikazana na karti v prilogi te ocene, iz katere je razvidno, da so najbolj ogroženi gozdovi na Krasu in v submediteranskem delu Severnoprimerške regije.

Glede na mesto gorenja se požare v gozdovih razvršča na podtalne, talne, kompleksne, debelne, kombinirane požare in požarne preskoke in požarne viharje. Značilno zanje je:

podtalni požar se razvije v tleh, bogatih s humusom, predvsem v starih gozdovih, kjer drevesni odpad zelo počasi razpada. Širi se pod tlemi in se lahko pojavi na površini čez daljši čas in povzroči požar na mestu, ki je precej oddaljen od prvotnega požara. Največkrat nastane, ko vročina ali plamen na tleh vžge material pod njim. Tovrstni požar pogosto nastane v visokogorju zaradi udara strele. Značilno zanj je, da ga je težko odkriti, kontrolirati in da se širi počasi;

talni požar nastane in se širi po tleh, predvsem po travi, listju, mahu in drugih materialih, ki rastejo, so odpadli z dreves oziroma so odloženi (smeti, odpadki...). V večini primerov je povzročitelj človek ali dejavnost v povezavi z njim. Talni požar je lahko kontrolirati in spremljati;

kompleksni (vršni, kronski) požar je požar v vrhovih dreves. Povzroča ga talni požar, udar strele ali iskrenje električnih vodnikov. Pojavlja se v glavnem v poletnem času, ko je v krošnjah dreves prisotna velika koncentracija hlapov eteričnih olj in je zato možen hiter prenos plamena;

debelni požar nastane, če se drevo ob udaru strele vname. Tudi debelni požar se lahko spremeni v drug požar;

kombinirani požar, nastane, ko sta prisotni najmanj dve prej omenjeni vrsti požarov. Lahko zajame tudi poslopja in druge objekte;

požarni preskok, prisoten je ob pihanju močnih vetrov, ko veter odnaša večje gorljive dele ali storže, ali ob požaru na strmih terenih. Zato nastajajo nova žarišča, ki so lahko oddaljena tudi do 100 metrov od linije požara;

požarni vihar nastane ob kompleksnem požaru, ko veter zelo hitro prenese plamen na velike razdalje, posebno ob hudi vročini, ko je v zraku v gozdu veliko hlapov eteričnih olj in drugih snovi. Nastane velika vročina, ki povzroči še dodatno gibanje zračnih mas. Kontrola in gašenje takega požara ni mogoča, požar se ustavi oziroma prekine ob spremembi vetrov ali ko naleti na veliko oviro.

Posledice gozdnih požarov so odvisne od tipa gozdnega požara, vrste in oblike gozda, časa nastanka in trajanja požara, velikosti pogorele površine in ekološke ranljivosti območja požara.

Najnevarnejši so kompleksni požari, ki prizadenejo drevesa od tal do vrha krošnje. Poleg dreves in lesne mase je pri kompleksnih požarih razvrednoteno in celo uničeno rastišče in večina funkcij gozda. Okrnjene ali onemogočene so ekološke, socialne in gospodarske funkcije gozda. Sestoj, ki jih je poškodoval kompleksni požar, je treba posekati in obnoviti. Obnova je potrebna predvsem zaradi zagotavljanja funkcij gozda, ki naj bi jih le-ta ponovno začel opravljati v najkrajšem možnem času po požaru. S kasnitvijo pri poseku poškodovanih in odmrlih dreves se izgubi še tista lesna masa, ki bi jo po požaru lahko koristno uporabili. Nikakor se ne sme podcenjevati nevarnosti in škode, ki jo povzročajo druge vrste gozdnih požarov.

6. Razvrščanje občin in regije (izpostave URSZR Nova Gorica) v razrede ogroženosti

Ta del regijske ocene ogroženosti zaradi požarov v naravnem okolju je namenjen razvrstitvi občin in izpostave URSZR (regije) v razrede ogroženosti, kar posredno določa prvi odstavek 4. člena Uredbe o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja. V tem poglavju niso upoštevani le veliki in zelo veliki požari v naravnem okolju, ampak pojavljanje požarov v naravnem okolju in na prostem na splošno, ne glede na obseg in lokacijo nastanka.

Tudi v tej oceni ogroženosti je bilo razvrščanje regije in občin izvedeno v pet razredov in stopenj ogroženosti. Metodološko pa je to poglavje v oceni ogroženosti drugačno od sorodnih vsebin v drugih novejših ocenah ogroženosti. Pri razvrščanju občin in regije v razrede in stopnje ogroženosti namreč niso bili določeni natančni kvantitativni kriteriji.

Preglednica 3: Razredi in stopnje ogroženosti

Razred ogroženosti	Stopnja ogroženosti
1	Zelo majhna
2	Majhna
3	Srednja
4	Velika
5	Zelo velika

RAZVRŠČANJE OBČIN

V peti, najvišji razred ogroženosti, so uvrščene občine, ki se v manjši ali večji meri nahajajo na Krasu. Za to obstaja več vzrokov. Tu so razmere za nastanek požarov v naravi vseh velikosti najbolj ugodni, gašenje, zlasti najbosežnejših požarov, pa najbolj težavno. Poglavitni dejavnik najvišje ogroženosti na tem območju je podnebje oziroma vreme, ki vpliva z višjimi temperaturami, predvsem pa s pogosto močno burjo v hladni polovici leta. Drugi dejavnik za nastajanje požarov je v apneni podlagi. Kraško območje ne premore mnogo površinskih vodnih teles, tla pa so vodoprepustna. Padavinska voda zato hitro odteče v podzemlje, kjer je za vegetacijo težje dosegljiva, zato se tla in vegetacija hitro izsušita.

Tretji otežitveni dejavnik predstavlja struktura gozdov na Krasu. Sprva gozdnate in nato izsekane in gole površine so v zadnjih dobrih 100 letih umetno pogozdovali predvsem s skromnim borom. Borovi sestoji so pokrajino sčasoma naredili bolj zeleno in gozdnato, a se je zaradi tega povečala požarna ogroženost. Bor vsebuje veliko eteričnih olj in smole, zato se ogenj v borovih gozdovih zelo hitro širi, zlasti, če zajame tudi krošnje. Gašenje požarov v borovih gozdovih je posledično zelo zahtevno.

Dodatno težavo predstavlja še zaraščanje Krasa na območjih, kjer so bile pred desetletji še vrtovi, njive, travniki in pašniki. Lokalno dodatno tveganje za nastanek požara predstavljajo tudi strmejši odseki železniških prog na tem območju (na primer med Štanjelom in Branikom).

V peti razred ogroženosti so uvrščene občine Nova Gorica, Renče – Vogrsko in Miren – Kostanjevica.

Ostale občine v submediteranskem delu regije so uvrščene v četrti razred ogroženosti. (Kanal, Brda, Šempeter – Vrtojba, Ajdovščina in Vipava). Tudi v navedenih občinah so požari pogosti, včasih v hribovitih območjih navedenih občin (npr. Ajdovščina) nastanejo tudi obsežni ali težko dostopni požari, katerih vzrok je predvsem udar strel.

V tretji razred ogroženosti spadajo občine v hribovitem in goratem delu zahodnega in severnega dela Severnoprimske regije (Bovec, Kobarid, Tolmin, Cerkljeva in Idrija). V teh občinah običajno sicer ni veliko požarov v naravnem okolju, Zaradi pogostih neviht in posledično udarov strel v poletnem času pa večkrat nastanejo požari v visokogorju in v težko dostopnih predelih. Tudi na teh območjih, vsaj v višjih predelih, večinoma prevladuje kraški svet z malo površinskih voda. Ti požari, četudi največkrat ne obsežni, so za gašenje lahko zahtevni, običajno so tudi dolgotrajni in pogosto je poleg obsežnejšega angažiranja gasilskih enot potrebno tudi gašenje iz zraka. Včasih je gašenje takšnih požarov možno celo samo iz zraka. Stroški takšnih intervencij so lahko glede na obseg takih požarov nesorazmerno visoki.

Preglednica 4. prikazuje dodeljen razred ogroženosti Severnoprimorskih občin zaradi požarov v naravnem okolju in na prostem. V preglednici je še nekaj drugih koristnih podatkov.

Preglednica 4: Ogroženost občin zaradi požarov v naravnem okolju in na prostem

	Regija/občina	Površina občine v km ²	Število ljudi	Gostota poseljenosti	Razred ogroženosti
S	Ajdovščina	245,2	17.678	72,1	4
E	Bovec	367,3	3171	8,6	3
V	Brda	72,1	5573	77,3	4
E	Cerkno	131,7	4838	36,7	3
R	Idrija	293,7	11.362	38,7	3
N	Kanal	146,5	5679	38,8	4
O	Kobarid	192,7	4249	22,0	3
P	Miren – Kostanjevica	62,8	4697	74,8	5
R	Nova Gorica	279,5	29.729	106,4	5
I	Renče – Vogrsko	29,5	4098	138,9	5
M	Šempeter – Vrtojba	14,9	5956	399,7	4
O	Tolmin	381,5	11.218	29,4	3
R	Vipava	107,4	5254	48,9	4
S					
K					
A	SKUPAJ	2.324,8	113.502	48,8	

Podatki o prebivalcih in površini so iz GIS_UJME, stanje na 1. december 2011.

V drugi in prvi razred ogroženosti ni uvrščena nobena občina. Ob kriteriju gostote poseljenosti po ogroženih občinah v Severnoprimorski regiji smo vzeli površino gozdnih področij z zelo veliko in veliko požarno ogroženost in sicer:

Preglednica 5. Gozdne površine glede požarne ogroženosti

GOZDNE POVRŠINE Z ZELO VELIKO IN VELIKO POŽARNO OGROŽENOSTJO		
Občina	Zelo velika ogroženost	Velika ogroženost
1. Miren - Kostanjevica	2938.21 ha	831.29 ha
2. Nova Gorica	3182.06 ha	5669.48 ha
3. Renče-Vogrsko	239.59 ha	269.34 ha
4. Ajdovščina	3653 ha	1711 ha
5. Vipava	2174 ha	1464 ha
6. Brda	393 ha	2330 ha
7. Kanal ob Soči		7644 ha
8. Šempeter Vrtojba	136 ha	280 ha

Miren Kostanjevica : celotno območje občine, razen kmetijsko obdelovalnih površin v okolici naselij.

Nova Gorica: območja z zelo veliko požarno ogroženostjo se nahajajo na južnih ekspozicijah – rob Trnovskega gozda, Škabrijel in Skalnica, južno pobočje Banjščic, osovni del Krasa v južnem delu občine.

Renče-Vogrsko : osovni del Krasa.

Ajdovščina : pobočja, ki segajo iz doline v južna pobočja Trnovskega gozda.

Vipava: pobočja, ki segajo iz doline v južna pobočja Nanosa

Brda: severni del občine. KO Mirnik in Podsabotin z zelo veliko požarno ogroženostjo.

Kanal ob Soči: gozdovi termofilnih listavcev na južnih ekspozicijah nad dolino Soče.

Šempeter – Vrtojba: vzhodni del občine

Površine so med seboj povezane preko občinskih in tudi regijskih meja, tako da se požari lahko širijo na površine več občin ali regij.

NASELJA, KI MEJIJO ALI SO DELI TEH NASELIJ ZNOTRAJ OGROŽENIH OBMOČIJ		
Občina	Zelo velika ogroženost	Velika ogroženost
Miren Kostanjevica	<i>Opatije Selo, Kostanjevica na Krasu, Temnica, Lipa, Vojščica, Vrtoče del, Sela na Krasu del</i>	<i>Miren, Sela na Krasu del</i>
Renče-Vogrsko	<i>Renče del</i>	<i>Renče del.</i>
Nova Gorica	<i>Grgar, Ravnica, Sp.Branica, Šmihel, Trnovo, Vitovlje</i>	<i>Preserje, Stara Gora</i>
Ajdovščina	<i>Budanje, Gojače, Kamnje, Ravne, Stomaž, Vrtovin</i>	<i>Dolenje, Planina. Skrilje, Lokavec</i>
Vipava	<i>Poreče, Vrhpolje, Vipava, Podnanos</i>	<i>Sanabor</i>
Brda	<i>Breg pri Golem Brdu, Golo brdo, Podsabotin, Vrhovlje pri Kožbani</i>	<i>Brdice pri Kožbani, Brezovk, Kožbana, Nozno, Slapnik, Vrhovlje pri Kojskem</i>
Kanal ob Soči		<i>Ajba, Lig, Plave</i>

Preglednica 6. naselja, ki so v ogroženih območjih z veliko in zelo veliko požarno ogroženostjo

Preglednica 7: Število občin, razvrščenih po razredih ogroženosti zaradi požarov v naravnem okolju in na prostem

Regija	1. razred ogroženosti	2. razred ogroženosti	3. razred ogroženosti	4. razred ogroženosti	5. razred ogroženosti	Skupaj število občin
Severnoprimorska	0	0	5	5	3	13

RAZVRŠČANJE REGIJE

Preglednica 8: Ogroženost regije zaradi požarov v naravnem okolju

REGIJA		% PREBIVALCEV SLOVENIJE	GOSTOTA POSELITVE	RAZRED OGROŽENOSTI REGIJE
	ŠTEVILO PREBIVALCEV			
Severnoprimorska	113.502	6,0	48,8	4

Ugotovitve iz tega poglavja bodo podlaga za določanje obsega obveznosti nosilcev načrtovanju v zvezi s požari v naravnem okolju.

7.Verjetne posledice nesreče

Posledice požarov v naravnem okolju, zlasti gozdnih požarov, so odvisne od tipa gozdnega požara, vrste in oblike gozda, časa nastanka in trajanja požara, velikosti pogorele površine in ekološke ranljivosti območja požara.

Najnevarnejši so kompleksni požari, ki prizadenejo drevesa od tal do vrha krošnje. Poleg dreves in lesne mase je pri kompleksnih požarih razvrednoteno in celo uničeno rastišče in večina funkcij gozda. Okrnjene ali onemogočene so ekološke, socialne in gospodarske funkcije gozda. Sestoje, ki jih je poškodoval kompleksni požar, je treba posekati in obnoviti. Obnova je potrebna predvsem zaradi zagotavljanja funkcij gozda, ki naj bi jih ta po požaru ponovno začel opravljati v najkrajšem možnem času. S kasnitvijo pri poseku poškodovanih in odmrlih dreves je izgubljena še tista lesna masa, ki bi jo po požaru lahko koristno uporabili. Nikakor se ne sme podcenjevati nevarnosti in škode, ki jo povzročajo druge vrste gozdnih požarov.

8. Verjetnost nastanka verižne nesreče

Požar v naravnem okolju lahko povzroči predvsem naslednje verižne nesreče:

eksplozije neeksplodiranih ubojnih sredstev (NUS);

- nastanek ekološke nesreče;
- razširitev požara v naselje;
- razširitev požara na infrastrukturne objekte (daljnovodi, plinovodi...);
- požar na objektih (stanovanjski, gospodarski);
- požar na objektih in območjih kulturne dediščine;
- prometne nesreče (zaradi širjenja dima, izvajanja intervencije ...).

1. Sklepne ugotovitve

Iz analize posameznih požarov in ocene požarne ogroženosti smo zaključili naslednje:

V **območni enoti Sežana (KE Goriško)** je 50% površine obravnavanega območja uvrščena v zelo veliko požarno ogroženost, 30 % v veliko ogroženost in 20 % površine v srednjo ogroženost, kar uvršča obravnavano območje med najbolj požarno ogroženo območje v regiji. Majhne ogroženosti ni. Med občinama je najbolj ogrožena Miren Kostanjevica, ki zaseda zahodni del kraške planote, in nekoliko manj del občine Nova Gorica in Renče -Vogrsko, ki ležita pretežno na osojnem pobočju Krasa.

V **območni enoti Tolmin (KE Gorica in Ajdovščina)** je 17 % površine obravnavanega področja uvrščenih v kategorijo zelo velike požarne ogroženosti,

37 % velike ogroženost, 20 % srednje, ostala površina pa v kategorijo majhne požarne ogroženosti. Območje z zelo veliko požarno ogroženostjo je predvsem prisojno pobočje na severni strani Vipavske doline: pobočja Skalnica in Škabrijela, južni obronki Trnovske planote, južna pobočja Čavna, Gore in Nanosa (občine Nova Gorica, Ajdovščina in Vipava). Zaradi velikih naklonov so ta pobočja težko dostopna oziroma nedostopna. Sam Trnovski gozd je požarno manj ogrožen, v veliko požarno ogroženost sodi dobrih 900 ha, kar predstavlja 10 % skupne površine .

Vsak požar v požarno zelo ogroženem naravnem okolju se potencialno lahko razvije v požar velikih razsežnosti. Cilj za celotno regijo je zgodnje odkrivanje požarov in pogasitev v začetni fazi gorenja. Zato je preventiva je najučinkovitejša obramba pred požarom. Preventivni ukrepi za varstvo pred

požarom, ki jih izvajajo lastniki oziroma upravljavci gozda in drugih zemljišč ter občine, so predvsem naslednji:

- redno odstranjevanje suhih organskih materialov;
- vzdrževanje prehodnosti prevoznih poti;
- čiščenje požarnovarnostnih pasov in gradnja požarnih zidov ob železniških progah, daljnovodih, plinovodih...;
- graditev in vzdrževanje protipožarnih presek, vodnih zbiralnikov in drugih tehničnih objektov;
- vzdrževanje požarno varnostnih pasov med objekti in gozdom;
- določitev pristajalnih mest za helikopterje in mest za zajemanje vode v prostorskih dokumentih lokalnih skupnosti.

O velikem in zelo velikem požaru v naravnem okolju govorimo, ko je takega obsega, da je za njegovo obvladovanje in nadzor treba uporabiti posebne ukrepe, sile in sredstva.

Za obvladovanje velikega in zelo velikega požara v naravnem okolju je največkrat potrebna gasilska intervencija, v kateri sodelujejo poleg gasilskih enot in drugih zmogljivosti občine ali več občin, še gasilske enote sosednjih občin in iz drugih regij.

Na osnovi te ocene ogroženosti se izdelata Regijski načrt zaščite in reševanja ob velikem požaru v naravnem okolju.

Priloge

Karta ogroženost gozdov (fizični izvod), vir: ZGS

Pripravil/-a:
Zdenka Ferjančič
Svetovalka ZIR

Mag. Samuel Kosmač
podsekretar
vodja izpostave